

VLAHI IN VLAHINJE

Storil je veliko za ljudsko izobrazbo. Slovnica pa je bila tudi pisana v duhu časa. Vsi tedanji slovničarji so mislili, da se mora jezik u m e t n o ustvariti, zato je tudi Pohlín „kranjsko špraho“ v „regelce djal“. To je bil duh tedanjega časa. Šele romantik Kopitar je začrtal pravo pot slovnici s tem, da se je oziral na zgodovinski razvitek jezika. Prosvetljena doba je v Grafenauerjevi literarni zgodovini jako dobro opisana. Pisatelj je moral marsikaj nanovo preiskati, preden je zapisal nakratko svojo sodbo, tako n. pr. o Linhartovem „Matičku“, ki ni preložen direktno iz francoščine ampak je prirejen po nemški prestavi. Pri Vodnikovih brambovskih pesmih pogrešamo pravo, iskreno vojaško navdušenost (str. 19). K temu bi pripomnil, da so leta 1809. izšle tudi v Celovcu brambovske pesmi („Pesme za deželski bran“), ki so prevod dveh Collinovih „Wehrmannslieder“. Pesmi je preložil koroški pesnik, kar spoznamo po jeziku. Prelagatelj je dobro zadel ljudski ton. Objavim jih prihodnje leto ob priliki stoletnice.

Drugo poglavje spisa obravnava slovensko romantiko do konca Prešernove šolske dobe. Dobro je uporabil pisatelj prof. Murkovi knjigi: „Deutsche Einflüsse auf die Anfänge der böhmischen Romantik“ (posebno prvo poglavje) ter „Miklosich's Jugend und Lehrjahre“. To poglavje pa ni mogoče samo dobra kompilacija, ampak kaže tudi zrelo samostojno sodbo o romantiki. Pripomnil bi, da je tudi Prešeren Jarnika kot pesnika čislal, in da Jarnikove pesmi v resnici spadajo med boljše one dobe (str. 27). Lahko bi se omenil pri tem možu še vpliv Doriteja Obradoviča. V začetku ilirizma ne smemo prezreti nemško pisanih brošur, ki vsebujejo ilirsko idejo („An Illyriens hochherzige Töchter etc.“). — Važno je, da je izšel Vraz iz graškega kroga. Za nas Vraz ni samo največjega pomena kot nabiratelj in izdajatelj narodnega blaga (str. 32), ampak tudi raditega, ker je slovenski pesnik v ilirski obliki. — Prav je storil Grafenauer, da je odločil „velikanu učenosti“, Matiju Čopu, poseben odstavek, ker ta mož to zasluži. — Na str. 46. in 47. citira pisatelj še ne objavljeno pismo Prešernovo (1824!) staršem, ki ga hrani msgr. Tomo Zupan. Zakaj

č. msgr. še ni objavil tega važnega pisma? Grafenauerjeva Zgodovina novejšega slovenskega slovstva I. je jako dober spis, ki je zasnovan na podlagi novejših preiskav in ki tudi kaže, da je pisatelj sam mnogo študiral, preden je izrekel sodbo. Dunajska germanistična in slavistična šola pa naj nam vzgoji še več takih pridnih literarnih delavcev. *Dr. Fr. Kotnik.*

„Carniola.“ Trubernummer. I. letnik, zvezek 2. Ljubljana 1908. — Ko že živimo v dobi jubilejev, bo najbrže eden več ali manj težko škodoval in zato je „Carniola“, glasilo kranjskega Muzejskega društva, posvetila svoj drugi zvezek Trubarjevi štiristoletnici. V njem objavljajo dr. O. Hegemann: D. M. Truberi, dr. A. Luschin R. v. Ebengreuth: Dr. Theodor Elze, dr. J. Loserth: Steiermark, Kärnten und Krain und ihr Zusammenwirken wider die Gegenreformation ter dr. F. Ahn: Zeitgenössische Buchdrucker als Förderer von Trubers Werk. — Gotovo so zgodovinske razprave o dobi kranjske reformacije zelo potrebne, ker je ravno ta čas najzanimivejši za našo kulturno zgodovino in je vrhutega zaradi pomankljivih in malo zanesljivih zgodovinskih virov dosedaj še jako slabo obdelan. Zato je pozdravljati vsako, tudi najmanjšo drobtino resnice, ki jo odkrije marljivost vestnega raziskovavca, ker je važna in za pravo umevanje reformacije in protireformacije potrebna vsaka vest iz onih v naši zgodovini tako medlo začrtanih časov. Žal, da nam Trubarjeva številka „Carniole“ ne pove v tem oziru nič novega. Kajti še vedno je pravzaprav dr. Elze edini vir, ki more služiti preiskovavcu reformacije in življenja Trubarjevega, in pričujoče razprave se opirajo skoro edino le nanj. Toda potrebne so tudi take monografije, ki sicer ne razgrinjajo nadaleč novih obzorij, a tem marljiveje zbirajo raztreseni material v zaokroženo celoto, in te odgovarjajo popolnoma poklicu „Carniole“, lista za domovinoznanstvo. A čitatelj te Trubarjeve številke bo takoj zapazil, kako izgublja Trubar in reformacija pri člankarjih „Carniole“ značaj važne domovinoznanske starine, ker jim je le za povzdigo imena prvega kranjskega reformatorja, ki je postalo po štiristo letih programatično. Svobodomiselstvo in nacionalizem sta si ga zapisala na svojo